

قصیده مصنوعه در نعت امیرالمومنین (ع) اثر طبع و خط حافظ علی الکاظمی و این چکامه را در سال ۹۲۳ سروده و نبشته و باقتفاء سلمان رفته، از هر بیتی ابیاتی استخراج می شود؛ بی تا؛ مجدولمذهب؛ ۱۷ گ، اندازه: ۱۳/۵ × ۲۱/۵ سم [ف: ۱-۲۲۱] مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه: ۳۷۱ همان نسخه بالا [نشریه: ۵-۴۸]

● القصيدة المضریة / شعر عربی

al-qaṣīdat-ul muḍirriyya

بوصیری، محمد بن سعید، ۶۰۸ - ۶۹۶ قمری

būsirī, mohammad ebn-e sa'īd (1212 - 1297)

در مقدمه آمده که شرف الدین محمد بن سعید بوصیری (۶۹۴ق) روزی دچار دل درد شدیدی شد و چون هیچ چاره ای نیافت و ضویبی گرفت و ابیات این قصیده را در وصف و مدح رسول اکرم (ص) سرود و به دنبال آن شفا یافت، این قصیده در حدود ۳۰ بیت سروده شده است. با قافیه راء به مطلع: «یا رب صل علی المختار من مضر».

آغاز: ذکر عن الامام البوصیری قدس سره العزیز انه قلق ذات یوم قلقاً شدیداً وحصل له ضیق صدر ولم یعلم لذلك سبباً فقام ... یا رب صل علی المختار من مضر ...

انجام: وکن لطیفاً بنا فی کل نازلة xx لطفاً جمیلاً به الاهیال تنحسر / ثم الصلاة علی المختار ما طلعت xx شمس النهار وما قد شعشع القمر

چاپ: بولاق، باکتاب قصیده البردة، ۱۳۰۵ق؛ المطبوعات الوهیبة، ۱۳۱۳ق چاپ شده.

شوح و حواشی:

۱- شرح قصیده المضریة فی مدح خیر البریة

۲- تخمیس قصیده المضریة فی مدح خیر البریة؛ لمطی، احمد نجم الدین

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۶۱۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: شعبان ۱۱۱۶ق؛ ترجمه و توضیح برخی لغات درهامش صفحات ۲؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷ × ۱۲ سم [ف: مخ: ۴-۱۵۲۶]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۹۳۰/۱/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ معرب، بی کا، بی تا؛ چلیپا؛ اندازه: ۱۷ × ۲۱ سم [ف: ۲-۳۶۷]

القصیده المضیبة فی سیرة ائمة الاخیار البسامة

● القصيدة المظفریة / شعر عربی

al-qaṣīdat-ul maẓaffariyya

همراه و باقی باد تا دور قیام xx بخت نیکت همره و عمر تو باقی والسلام.

قصیده مصنوع به نام سلطان حسین بهادر خان از حافظ علی بن نور عیشی غوری هروی (قرن ۹ و ۱۰) به پیروی از قصیده مصنوع سید ذوالفقار شروانی که ملک الشعراء خواجه جمال الدین سلمان ساوجی در گذشته ۷۷۸ یا ۷۷۹ و فصیح الدین محمد خوافی و گروهی از متاخران آن را پاسخ گفته اند؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۴ گ (پ-۱۴ پ)، ۱۸ سطر (۱۶ × ۷)، اندازه: ۱۱/۵ × ۱۸/۵ سم [ف: ۹-۸۴۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۳۰/۳

آغاز: بعد از ادای ثنای واجب الوجود ... حمیده خلق ایانیک سیرتی کامروز xx به حشمت تو کسی نیست در جمیع دیار

قطعه ای است مصنوع دارای مقدمه نثری و ۱۵ بیت می باشد که ظاهراً در وصف شیخ مجدالدین انشا شده و نام شاعر آن در مقدمه و خود قطعه نیست و شاید که از حافظ علی بن نور باشد؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲ گ (۳۲-۳۳) [ف: ۳-۳۸۳] فهرست رایانه ای ج ۳، ص ۷۸۰

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۳۰/۴

قصیده مصنوع در مدح سلطان حسین گورکان که با نام ممتاز البدایع چاپ شده؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ ۷ گ (۳۴-۵۰) [ف: ۳-۳۸۳]؛ فهرست رایانه ای ج ۳، ص ۷۸۷

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۳۰/۱/۱

قصیده مصنوع او در مدح شاه اسماعیل اول صفوی؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۸ گ (۱-۱۸) [ف: ۳-۳۸۲]؛ فهرست رایانه ای ج ۳، ص ۷۸۷

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۳۶۳/۱

آغاز: نظم لالی قصائد حمد سیاس و عقد جواهر فرائد محمדת بی قیاس صانعی را سزد که بیت القصیده بدائع ذات انسانی مطلعی از دیوان کمال اوست؛ انجام: ای ترا با دین و دولت هست و بادت بر قرار xx دین به اقبالت مصاحب دولتت یا بخت و یار

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۹ رمضان ۱۰۸۵ق، جا: راور کرمان؛ ۳۵ ص (۱-۳۵)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱ × ۱۹ سم [ف: ۲-۳۳/۹۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۳۰/۲

آغاز: بسمله. ترصیع جواهر محامدی که مطلع قصیده مصنوعات بدان زیور پذیرد حمد و سیاس متکلمی است ... و بعد بعرض میرساند راقم صفحه این بیاض ... حافظ علی بن نور؛ انجام: خسروا همراه و باقی باد تا دور قیام xx بخت نیکت همره و عمر تو باقی والسلام

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ ۱۴ ص (۱۸-۳۱) [ف: ۳-۳۸۳]

۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۳۷۱

آغاز: ابداع بدایع حمد و ثنا ساحت عزت صانعی را سزوار است که کلام لآکی نظام؛ انجام: این قصیده جواب سلمان است xx کآمد مدحت وصی رسول

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فنا)؛ جلد بیست و پنجم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276263

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۲/۲۰۱۳

آن حضرت، هفده بیت در مدح قرآن، سیزده بیت در داستان معراج، بیست و دو بیت در جهاد آن حضرت، چهارده بیت در استغفار و نه بیت در مناجات. گفته اند که بوضیری مبتلا به مرضی شده و این اشعار را نظم نموده و حضرت رسول (ص) را در خواب دیده و شفا یافت.

آغاز: کیف ترقی رقیک الانبیاء xx یا سماء ما طاولتها سماء / لم یساووک فی علاک و قد حا xx سنامنک دونهم و سناء چاپ: مشار عربی، ص ۸۶؛ مصر، سنگی، ۱۲۸۱ق، رقعی، ۲۱ص (صص ۳۸-۵۸)؛ دیوان شعر او در قاهره، مکتبه مصطفی البابی الحلبی، با تحقیق محمد سید کیلانی، ۱۹۵۵م، ۲۴۴ص، چاپ شده

شرح و حواشی:

۱- رفیع الذری و حمید الذری فی تخمیس ام القری؛ ابن خطیب،

عبداللطیف بن علی (-۹۳۲)

۲- المنح المکیة فی شرح الهمزیه = افضل القری فی شرح ام القری؛

ابن حجر هیثمی، احمد بن محمد (۹۰۹-۹۷۳)

۳- شرح الهمزیه فی مدح خیر البریه؛ مالکی، ابوالفضل (-۱۰)

۴- أنفس نفائس الدرر؛ حفنی، محمد بن سالم (۱۱۰۱-۱۱۸۱)

۵- شرح القصیده الهمزیه؛ تونسلی، علی بن یوسف (-۱۲)

۶- تخمیس القصیده الهمزیه = تخمیس ام القری؛ شوقی، احمد بن

عبدالله (-۱۲۲۴)

۷- تخمیس القصیده الهمزیه؛ فاروقی، عبدالباقی بن سلیمان (۱۲۰۴-

۱۲۷۹)

۸- شرح الهمزیه فی مدح خیر البریه؛ صومعی، محمد بن عبدالرحمن

۹- جد السری لأم القری

۱۰- شرح قصیده الهمزیه

۱. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه: ۲۵/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ زیبا، بی کا، تا: قرن ۹/۱۲گ (۴۲-۵۳)، اندازه:

۱۵×۲۳سم [ف: ۳۵]

۲. قم؛ مرعی؛ شماره نسخه: ۱۳۰۷/۱

آغاز: تتباها بک العصور و تنموا xx بک علیاء بعدها

علیاء؛ انجام: ما أقام الصلوة من عبدالله xx و قامت بریها الأشياء

خط: نسخ معرب، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ ۲۸گ (۱-۲۸)،

۸سطر، اندازه: ۱۲×۷سم [ف: ۳۶-۱۴۶]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۹۲۹/۳

آغاز: بسمله، امن تذکر جیران بذی سلم xx مزجت دمعا جری من

مقله بدم؛ انجام: ما ربحت عذبات البان ریح صبا xx و اطرب

العیس حادی العیس بالنعم

خط: نستعلیق بد، بی کا، تا: ۱۰۸۳ق؛ جلند: تیماج مذهب، ۲۹ص

(۲۲-۵۰)، ۱۸ سطر (۱۵×۹)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲-۴۶۲]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۸۱۱

بن عامر بن محمد بن عبدالله بن عامر بن علی شهید هادوی حسنی علوی فاطمی، تا: با تاریخ ۱۱۵۳ق؛ ۱ص (۷۶)، ۳۵سطر [عکسی ف: ۳-۳۵۲]

● القصیده الهمزیه / شعر / عربی

al-qaṣīda-tul hamzīya

شیرازی، نصر بن سعد

šīrāzī, nasr ebn-e sa' d

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۳۴۳/۸

خط: نستعلیق، کا: اکبر، تا: محرم ۱۲۵۲ق؛ ۳گ (۳۴-ر-

۳۶) [مختصر ف: -۶۳۰]

● القصیده الهمزیه فی التذکیر / ادبیات، اخلاق / عربی

al-qaṣīdat-ul hamzīya fi-t tadkīr

قصیده همزیه نیکویی است در ۴۰ بیت در پند و اندرز. در آغاز این قصیده نوشته شده: «لعلی ابن سینا» که ظاهراً همان ابن سینا باشد لیکن در آثار وی چنین قصیده ای را نیافتیم. در پایان این قصیده نیز نوشته شده: «تمت القصیده المبارکة علی بن الحسین ابن عبدالله بن یوسف» که این عبارت ظاهراً از کاتب نسخه و نشان دهنده نام وی می باشد.

قم؛ مرعی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۲۰/۱۳

آغاز: ... والسرور انقضاء xx ... میت بقاء / ... مات حزناً xx ببل سلت عن شقیها الخنساء؛ انجام: انما الناس قادم اثر ماض xx بدء قوم لآخرین انتهاء.

خط: نسخ، کا: علی بن حسین بن عبدالله بن یوسف، تا: قرن ۱۱؛ با

۲ برگ شامل اشعاری از ابن جوزی، عمر بن ملا حبیب و ابو نصر

فارابی در پایان؛ ۲گ (۴۴-۴۵)، ۱۶سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف:

۳۸-۳۴۸]

● القصیده الهمزیه فی المدایح النبویه = ام القری

فی مدح خیر الوری / شعر / عربی

al-qaṣīda-tul hamzīya fi-l madāyih-in nabawīyya = umm-ul qurā fi madh-i xayr-il warā

بوضیری، محمد بن سعید، ۶۰۸ - ۶۹۶ قمری

būsīrī, mohammad ebn-e sa' id (1212 - 1297)

قصیده ای است در ۱۶۲ بیت در مدح پیامبر اسلام حضرت محمد بن عبدالله (ص)، با قافیه همزه و به «الهمزیه» مشهور است و چون بیشتر مدایح حضرت پیامبر (ص) را در برداشته، «ام القری» نیز نام گرفته است. بدین ترتیب: دوازده بیت در مطلع، شانزده بیت در ذم هوای نفس، سی بیت در مدح پیامبر اکرم (ص)، نوزده بیت در ولادت آن حضرت، ده بیت در تأثیر خواندن خداوند به نام

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فنا)؛ جلد بیست و پنجم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276263

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۲/۲۰۱۳

021144

قم؛ موعشی؛ شماره نسخه: ۶۱۶۵

آغاز: الحمد لله الذى أودع درر العلوم بوافر بره فى بحر البحور و خزن كنوز الرموز بكامل فضله فى صناديق الصدور؛ **انجام**: و المشطور ما ذهب نصفه، و قوله با تصاف أى منتصف، صلى الله على سيدنا محمد و على آله و صحبه و سلم
خط: نسخ، كا: اسماعيل، تا: جمعه صفر ۱۲۶۹ق، جا: مکه مكرمه؛ مصحح؛ جلد: مقوايى عطف تيماج قهوه‌ای، ۷ك، مختلف السطر، اندازه: ۱۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۶۳]

← جبيره < كيفيت طهارت جبيره

● **الجد الحثيث فى بيان ما ليس بحدیث / حدیث / عربی**
al-jidd-ul ḥaṭīṭ fī bayān-i mā laysa bi-ḥadīṭ

غزى، احمد بن عبدالکريم، - ۱۱۴۳ قمرى
qazzī, ahmad ebn-e 'abd-ol-karīm (- 1731)

چون کتاب «اتقان ما يحسن من الاخبار الدائرة على اللسان» نجم الدين غزى عامرى، مشتمل بر احاديث گوناگون بود، مؤلف ما بر آن شد که آنچه در کتاب جدش وارد شده و روايت نباشد يا صحت آن معلوم نباشد، در اين کتاب یکجا گرد آورد با بيان اینکه صحت ندارد. اين کتاب مانند اصل به ترتيب حروف اول گفته‌ها تنظيم شده است.

آغاز: الحمد لله الذى نزل الذكر و حفظه على ممر الازمان فقيض له عدولا يحملون العلم فى كل عصر و اوان
چاپ: بيروت، دار ابن حزم، ۱۴۱۸ق

قم؛ موعشی؛ شماره نسخه: ۳۰۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام**: لا سيما النبى المصطفى و من تبع هداة و هدى من بعده من الراشدين الخلفاء
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی تا؛ جلد: تيماج مشکى، ۵۹ك، ۱۷
سطر، اندازه: ۱۶×۱۱سم [ف: ۸ - ۲۷۱]

● **جد السرى لأم القرى / ادبيات / عربی**

jidd-us sarā li-'umm-il qurā

وابسته به: القصيدة الهمزية فى المدايح النبوية = ام القرى فى مدح خير الورى؛ بوسيرى، محمد بن سعيد (۶۰۸-۶۹۹ق)

شرحى است بر قصيده همزیه بوسيرى در مدح پیامبر اکرم (ص) به نام «ام القرى فى مدح سيد الورى» که چون شارح شرح ابن حجر هيثمى بر اين قصيده را دیده و آن را کافی ندانسته بدین شرح پرداخته است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۰۸۷

آغاز: ... و أجلي و أعلى ما تجلى به القلوب و الطباع حمد من أشرق الانوار المحمدية من أفق الشعر فأضاء بذلك الجود و جود

حصلا xx اثنان مع نصف فذا ما جهلا / فالحمد لله على التميم xx
ثم على نيينا تسليمى
خط: نسخ، بی تا؛ جلد: تيماج مشکى، ۵ك، ۱۰ سطر،
اندازه: ۱۷×۱۱سم [ف: ۸ - ۴۶۳۸]

● **الجبر و المقابلة و الكسور و الخطاين و النادرآت من**

فرائض الحمادى / رياضيات / عربی

al-jabr wa-l muqābila wa-l kusūr wa-l xaṭ'a'ayn wa-n nādirāt min farā'iḍ-il ḥammādī

مروزى، نعيم بن حماد، - ۲۲۹ قمرى

marvzī, na'im ebn-e hammād (- 845)

آغاز: بسمله، حمدله، و بعد فهذا الباب الثالث و ما اشتمل عليه من الفصول فى اعمال الجبر و المقابلة و الكسور و الخطاين و الباب الثالث فى طرق المحاسبات المسلوک فى الرياضيات ثم من الوصايا المجهولة

انجام: فيخرج در هم واحد جزءاً من ثلثة عشر فهذا نصيب عمرو من الذهب، و الله الموفق لكل موفق مهداض الى احسن طريق و امتن مذهب و صلى الله على ... و مولانا محمد و آله و صحبه و سلم

[يادنامه خوارزمى چاپ ۱۳۶۳ص ۵۸؛ سزگين ۱۰۴/۱؛ ترجمه عربى ۱۵۴/۱؛ بروكلمان ذيل ۲۵۷/۱؛ ترجمه عربى ۱۵۶/۳؛ معجم المؤلفين ۱۱۳/۱۳]

تهران؛ ملك؛ شماره نسخه: ۳۴۱۸/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی تا؛ ۹۹۶ق، مقابلة شده با اصل؛ كاغذ: پسته‌ای، جلد: ميشن سپاه، ۱۰ك (۹۶-۱۰۵پ)، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۱/۱×۱۵/۶سم [ف: ۶ - ۴۰۴]

← جبر و مقابلة و قواعد استخراج مجهولات عدديه < جبر و مقابلة

← جبريل زيا < لابل گابريل

← جبرئيل < آمدن جبرئيل نزد پیامبر

← جبرئيل < كيفيت نزول جبرئيل بر نبى

← جبرئيل نامه < اشعار

● **جبير الحرير بعون الملك القدير / عروض و قافیه / عربی**

jabīr-ul ḥarīr bi-'awn-il malik-il qadīr

افتخار، ابوالفضائل الوابشى

eftexār, abolfazā'el-e vābešī

شرح توضیحی است بر ابیاتی که ابوالقاسم حریری در اوزان عروضی شعر سروده و پس از آن اعتلالات و عیوب دیگر عروضی را بیان می کند. در این شرح بیستی از اصل را آورده و گزارش می دهد.

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فنا)؛ جلد دهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد

DIA 276248

و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۲